

V drugi letošnji številki je objavljenih devet prispevkov. Predstavljamo povzetek preglednih in strokovnih člankov.

Forum o sedaciji pri gastrointestinalni endoskopiji v Srednji Evropi, ki je potekal junija 2025 v Ljubljani, je izpostavil velike razlike v uporabi sedacije med državami. Medtem ko na Nizozemskem in v Avstriji propofol pogosto uporabljajo usposobljeni ne-anestezisti, je v drugih državah njegova uporaba omejena na anesteziste. V več vzhodnoevropskih državah, vključno s Slovenijo, se globoka sedacija s propofolom, le redko uporablja. Večinoma endoskopske preiskave izvajajo brez sedacije ali z blago sedacijo, kar lahko vpliva na kakovost izvidov. Udeleženci foruma so poudarili potrebo po skupnih regionalnih smernicah, boljšem usposabljanju in čezmejnem sodelovanju za izboljšanje varnosti in dostopnosti globoke sedacije.

V retrospektivni raziskavi so primerjali laparoskopsko (LDP) in odprto distalno pankreatektomijo (ODP) pri 108 bolnikih z rakom distalnega pankreasa. Stopnja hude obolevnosti je bila 28,1 % v ODP skupini, 47,7 % v LDP skupini ($p = 0,034$). Stopnja 90-dnevne smrtnosti je bila 3,3 % v ODP skupini in 5,3 % v LDP skupini. Razlike ni bilo v R0 resekciji in v stopnji pooperativnih pankreatičnih fistul. Avtorji menijo, da laparoskopiska metoda že dosega enakovredne onkološke rezultate nasproti odprtemu posegu ob potencialnih prednostih za bolnika, vendar je potrebno pozornost usmeriti na preprečevanje pooperativnih zapletov.

Zgodnje odkrivanje in pravočasno zdravljenje Wilsonove bolezni sta bistvena za preprečevanje trajnih okvar organov, zaradi kopičenja bakra v jetrih, možganih in drugih organih. Diagnoza temelji na kombinaciji kliničnih, laboratorijskih in genetskih preiskav, pri čemer so ključni testi določitve ceruloplazmina, 24-urnega izločanja bakra z urinom in analiza gena *ATP7B*. Zdravljenje vključuje kelatorje (penicilamin, trientin) in cinkove pripravke, ki zmanjšajo količino bakra v telesu. V prispevku je opisan tudi primer slovenske družine z raznoliko klinično sliko bolezni.

Nevroendokrine neoplazme (NEN) so redke, a vse pogostejše novotvorbe, pri katerih so jetra najpogostejše mesto metastaz. Nuklearna medicina ima ključno vlogo pri diagnostiki in zdravljenju teh tumorjev. Glede na rezultate NETTER-2 študije je peptidna receptorska radionuklidna terapija (PRRT) uveljavljena metoda prve izbire pri metastatskih ali neoperabilnih gastroenteropankreatskih NEN G2/G3.

Črevesna mikrobiota ima ključno vlogo pri ohranjanju zdravja. Spremembe v njeni sestavi so povezane s številnimi prebavnimi in sistemskimi boleznimi, zato je njeno proučevanje pomembno za diagnostiko in zdravljenje. Raziskovanje novih bakterijskih vrst in njihovih presnovkov je bistveno za razvoj sodobnih diagnostičnih in terapevtskih pristopov. Članek poudarja pomen probiotikov, ki zaradi svojih pozitivnih učinkov na zdravje, presnovo in počutje ljudi že dolgo predstavljajo pomemben del raziskav in klinične prakse.

Pudendalna nevralgija je kronični bolečinski sindrom, običajno zaradi utesnitve pudendalnega živca. Diagnoza temelji na anamnezi, kliničnem pregledu, predvsem na Nantes kriterijih. S CT-vodeno blokado pudendalnega živca z anestetikom in kortikosteroidom lahko začasno ali dolgotrajno olajšamo simptome.

Intestinalna metaplazija želodčne sluznice je predrakava sprememba in pomembna faza v razvoju raka želodca. Histološko ločimo kompletno in inkompletno obliko, pri čemer slednja nosi večje tveganje za maligno preobrazbo. Kljub uspešni eradicaciji bakterije *Helicobacter pylori* velja intestinalna metaplazija kot točka brez povratka v kancerogeni kaskadi. Njena reverzibilnost ostaja vprašljiva kljub napredku v razumevanju novih patogenetskih mehanizmov in poznavanju drugih dejavnikov tveganja.

Prof. dr. Borut Štabuc, urednik